

Sławomir Czetwertyński, Agnieszka Mroczek-Czetwertyńska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE JAKO FORMA MINIMALIZACJI RYZYKA SPOŁECZNEGO A KWESTIA FINANSOWANIA Z FUNDUSZY KRAJOWYCH I UNIJNYCH

Streszczenie: W niniejszym artykule zajęto się relacją między trzecim sektorem a kwestiami bezpieczeństwa społecznego, rozumianymi jako zbiór potrzeb koniecznych do zaspokojenia. W pierwszej kolejności omówiono wpływ organizacji pozarządowych na kształt systemu bezpieczeństwa społecznego w kontekście koncepcji zaspokajania potrzeb ludzkich za pośrednictwem dóbr ekonomicznych. Jednocześnie postawiono tezę głoszącą, iż sektor organizacji pozarządowych charakteryzuje się większą elastycznością niż sektor publiczny, co pozwala na jego szybsze dostosowanie do zgłaszanego zapotrzebowania związanego z bezpieczeństwem społecznym. Akceptacja tej tezy prowadzi do stwierdzenia zasadności dofinansowania organizacji pozarządowych (pożytku publicznego) o konkretnych celach (zadaniach), których efektywność jest mniejsza w sektorze publicznym. Ilustracją tej kwestii jest analiza form dofinansowania trzeciego sektora z funduszy krajowych oraz unijnych.

Słowa kluczowe: trzeci sektor, ryzyko społeczne, dofinansowanie.

1. Wstęp

Spółeczeństwo może funkcjonować prawidłowo, gdy zapewniony jest pewien poziom bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo, rozumiane jako brak ryzyka, należałoby rozpatrywać ze względu na konkretne kategorie, których zagrożenie może dotyczyć. Bezpieczeństwo społeczne jest kategorią zagregowaną, gdyż odpowiada jej wiele ryzyk. Chodzi tu głównie o kwestie związane z groźbą wykluczenia społecznego spowodowaną nędzą, bezrobociem, chorobą lub kalectwem. Formalnie państwo wypełnia funkcje zapewnienia bezpieczeństwa społecznego poprzez realizację polityki społecznej.

Jeżeli potraktować ryzyko jako stan niepożądany, to bezpieczeństwo – traktowane jako jego przeciwieństwo – jest stanem, którego brak powoduje poczucie niespełnienia. W podejściu ekonomicznym jest to kolejna z potrzeb, którą należy zaspokoić. Istotny jest fakt, że do realizacji tej potrzeby konieczne jest spełnienie wielu pomniejszych potrzeb. Rząd tych potrzeb ulega ciągłym przemianom. Wynikać to

będzie z własności samej potrzeby, którą co prawda można zaspokoić, jednak jest ona odnawialna, a jej zakres ulega ciąglemu rozszerzeniu¹.

Odnawialność i rozszerzalność zakresu potrzeb prowadzi do modyfikacji koszyka ryzyk, którym należy zapobiegać, aby poczucie bezpieczeństwa, w tym przypadku społecznego, osiągnęło pożądany poziom. W konsekwencji zapewnienie tego poziomu prowadzi będzie do dalszego rozwoju społecznego, w kategoriach ekonomicznych wyrażonego m.in. stopą życiową. Ten uproszczony model zakłada, że koszyk ryzyk będzie różny w zależności od stadium rozwoju cywilizacyjnego. Bardzo istotne znaczenie ma tu aspekt historyczny, czyli mówiąc kolokwialnie, czasy², w których dane społeczeństwo funkcjonuje.

Aby poszczególne jednostki grup społecznych mogły się rozwijać, musi być zapewniona pewna „baza”, którą można określić jako „bezpieczną”. W obecnym systemie gospodarczo-ustrojowym tę bazę zapewniać mają instytucje ekonomiczne, prawne, społeczne oraz kulturowe. W ustrojach demokratycznych o systemie gospodarczym opartym na wolnym rynku wyróżnia się trzy sektory: prywatny, publiczny oraz pozarządowy².

2. Trzy sektory przestrzeni społeczno-gospodarczej a potrzeby społeczne

Jeżeli bezpieczeństwo społeczne jest potrzebą, to z ekonomicznego punktu widzenia jej zaspokojenie powinno odbywać się za pomocą dóbr i usług, które na zasadzie wymiany rynkowej powinny ulec alokacji w społeczeństwie. Jednak niedopuszczalne jest przyjęcie, że dobra stanowiące przedmiot obrotu rynkowego zapewniłyby realizację wszystkich potrzeb składających się na pojęcie bezpieczeństwa społecznego. Wymiana rynkowa odnosi się głównie do dóbr ekonomicznych, czyli wytworzonych w drodze produkcji³. Istnieją jednak innego rodzaju dobra, np. rodzinne⁴, które nie stanowią przedmiotu transakcji na rynku. Co prawda, dobra rodzinne mogą być substytuowane przez dobra rynkowe, jednak występują też liczne czyste dobra rodzinne⁵, które nie mają substytutów. Oznacza to, że część dóbr nie może być dostarczana przez rynek. Można wyróżnić następujące tego przyczyny: brak dóbr rynkowych stanowiących dla nich substytut, brak podaży tych dóbr (głównie ze względu na nieopłacalność) lub niezidentyfikowana nisza rynkowa.

---

¹ Por. R. Milewski, E. Kwiatkowski (red.), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 5-7.

² Z. Lasocik, *Kilka uwag o roli organizacji pozarządowych w państwie demokratycznym*, Fundusz Współpracy/Cooperation Fund, Warszawa 1994, s. 3-4.

³ Por. R. Milewski, E. Kwiatkowski (red.), wyd. cyt., s. 5-7.

⁴ W. Tyc, *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania transformacji rodziny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2007, s. 77-78.

⁵ Tamże, s. 81-83.

Na ogół, jeżeli rynek nie dostarcza dóbr wymaganych w danej gospodarce, to funkcję tę przejmuje państwo (wytwarzając dobra publiczne społecznie pożądane) lub też organizacje non profit. Można zatem wyróżnić trzy sektory gospodarki, które mogą dostarczać dóbr służących zaspokajaniu potrzeb, w tym przypadku niwelowania ryzyka społecznego.

W zakres pierwszego sektora wchodzi produkcja, handel i usługi, czyli szeroko pojęta aktywność biznesowa prowadząca do osiągnięcia zysków⁶. Oddziałujące tu siły popytu i podaży prowadzą do gry rynkowej, której graczami są producenci i konsumenci. Wynikiem tej gry jest określenie wielkości ograniczenia budżetowego poszczególnych uczestników, czego konsekwencją jest poziom możliwej konsumpcji, prowadzący do zaspokojenia potrzeb. Rezultaty i przebieg gry w dużej mierze zależą od wewnętrznych zdolności uczestników, ale również od czynnika losowego, będącego wypadkową czynników zewnętrznych i niezależnych, takich jak otoczenie lub prozaiczne szczęście.

Średni poziom ryzyka związanego z niepowodzeniem uczestnika gry rynkowej jest na tyle wysoki, że gracze tworzą między sobą relacje o charakterze normatywnym i symbolicznym, których formalnym wyrazem jest zbiór instytucji tworzących państwo. Nadrzędną funkcją państwa jest zapewnienie korzyści jego obywatelom, co jest konsekwencją podejścia utylitarne⁷. Wspólne korzyści przejawiają się w obniżaniu ryzyka do akceptowalnego poziomu, zapobiegając tym samym zjawisku nędzy lub wykluczenia społecznego (oczywiście w ujęciu ogólnym). Przyglądając się tym kwestiom z innej perspektywy, można powiedzieć, że wspólna korzyść to zaspokojenie pewnego poziomu konsumpcji przez dostarczenie obywatelom odpowiedniego koszyka i wystarczającej liczby dóbr – określanym mianem dóbr publicznych.

Koszyk dóbr publicznych produkowanych przez sektor publiczny, w swoim założeniu, ma zaspokoić zbiór niezbędnych potrzeb obywateli. Kwestia niezbędności ulega zmianie w czasie i jest wyrazem sytuacji społeczno-ekonomicznej panującej w danej społeczności. Pierwotnie koszyk takich potrzeb był relatywnie ubogi, sprowadzając się do minimalnego zapewnienia bezpieczeństwa publicznego w zamian za poddaństwo klasy niższej kasty panującej. W podobnej koncepcji problem ten opisywał K. Marks⁸, punktem odniesienia czyniąc władzę klasy posiadaczy środków produkcji nad tymi, którzy ich nie mają. Zapewnienie realizacji minimum potrzeb społeczeństwa (w tym przypadku grupy społecznej) miałyby zapewnić porządek wynikający z poczucia pewnego poziomu bezpieczeństwa. Oczywiście, bezpieczeństwo społeczne społeczeństwa połowy XIX w. można by raczej nazwać prymitywnym. Wynika to faktu zmian preferencji społecznych, zarówno ilościowych, jak i jakościowych.

---

⁶ Z. Lasocik, wyd. cyt., s. 3.

⁷ S. Wronkowska, M. Zmierczak (red.), *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Poznań 1997, s. 59.

⁸ Cyt. za: S. Wronkowska, M. Zmierczak (red.), wyd. cyt., s. 39.

Zdaniem G.S. Becker⁹, istnieje zbiór fundamentalnych preferencji, który jest stały i wynika z naturalnych cech człowieka. Preferencje te znajdują odzwierciedlenie w potrzebach zgłaszanych przez jednostki. Nie można jednak pominąć faktu, że wewnętrzne uwarunkowania kształtujące ludzi nie są jedynymi. Nawet fundamentalne preferencje kształtują różne rodzajowo potrzeby, zależne od wpływu aktualnej sytuacji społecznej.

Potrzeby ulegają modyfikacji w zależności od poziomu rozwoju społecznego, stąd konieczność modyfikacji koszyka dóbr publicznych uzależniona jest od aktualnej sytuacji cywilizacyjnej. Jeżeli przyjrzeć się potrzebom w ujęciu teorii A.H. Masłowa¹⁰, można stwierdzić, że podstawa jest stała, jednak ich wyraz ulega regularnym przemianom. Masłow wyróżnił pięć grup potrzeb: potrzeby fizjologiczne, bezpieczeństwa¹¹, afiliacji¹², szacunku oraz samorealizacji. Pierwsze cztery to potrzeby wynikające z niedostatku, potrzeba samorealizacji natomiast jest związana z potrzebą ludzkiego rozwoju (w istocie we wszelkich dostępnych człowiekowi dziedzinach)¹³.

Jak pisze A. Kamiński¹⁴, „potrzeby z niedostatku” są jednolite dla całego gatunku ludzkiego, gdyż są pierwotnym wyrazem jego natury. Ich realizacja odbywa się natomiast za pośrednictwem wykształconych w toku socjalizacji instytucji. Niezaspokojenie tych potrzeb prowadzi do „choroby” jednostki, której wyrazem może być np. depresja. Ich realizacja zapobiega chorobie, jednak nie jest gwarantem pełnego zdrowia psychospołecznego. Dopiero urzeczywistnienie potrzeby rozwoju prowadzi do prawidłowego funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. W praktyce są to potrzeby: twórczości (np. artystycznej), wiedzy lub piękna¹⁵.

Od strony formalnej funkcję zapewnienia społeczeństwu możliwości realizacji powyższych potrzeb spełnia polityka społeczna. Jej rola, w węższym zakresie, sprowadza się do problematyki transferów społecznych (ubezpieczeń społecznych). Wyrazem tego jest łagodzenie nierówności społecznych oraz wyrównywanie poziomu życia. W ujęciu szerszym bierze się pod uwagę również kwestie jakości oraz

---

⁹ G.S. Becker, *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1990, s. 22-23.

¹⁰ A.H. Masłow, *A Theory of Human Motivation*, „Psychological Review” 1943, no. 50, s. 370-396.

¹¹ Pojęcie bezpieczeństwa jest w tym przypadku rozumiane w relatywnie wąskim ujęciu – głównie chodzi o potrzeby schronienia i ochrony przed agresją, więc nie należy go utożsamiać z omawianym tu bezpieczeństwem społecznym.

¹² W oryginale A.H. Masłow (zob. A.H. Masłow, wyd. cyt., s. 380) potrzebę tę określił jako „miłości” (*The love needs*), jednak odnosi się ona do szerszego zakresu tematycznego; w języku polskim bardziej odpowiada jej określenie „afiliacja”.

¹³ A. Kamiński, *Funkcje pedagogiki społecznej. Praca socjalna i kulturowa*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982, s. 48.

¹⁴ Tamże, s. 48.

¹⁵ Tamże, s. 49.

warunków pracy, zdrowia, oświaty i wychowania, mieszkalnictwa oraz kultury¹⁶. Wszystkie te elementy składają się na zapewnienie społeczeństwu bezpieczeństwa, pozwalającego na prawidłowe funkcjonowanie jednostki i jej rozwój.

Polityka społeczna nie gwarantuje jednak realizacji wszystkich potrzeb i nie w pełnym zakresie. Część z nich dostarcza jedynie rynek lub trzeci sektor gospodarki. Na trzeci sektor składają się organizacje określane mianem non profit, pożytku publicznego lub organizacje pozarządowe. Wszystkie powyżej określania odpowiadają definicji zawartej w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁷. Zgodnie z art. 3 ustawy, „Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie”¹⁸. Są to więc wszystkie osoby prawne (ewentualnie jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną), takie jak m.in. fundacje i stowarzyszenia, które nie są jednostkami sektora publicznego (w rozumieniu ustawy o finansach publicznych¹⁹) i działają w celu innym niż osiągnięcie zysku, a całość dochodu przeznaczają na realizację celów statutowych²⁰.

Według badań przeprowadzonych przez GUS w 2009 r., pod koniec 2008 r. w Polsce funkcjonowało 71 tys. aktywnie działających organizacji pozarządowych, 92% stanowiły stowarzyszenia i organizacje społeczne, natomiast 8% fundacje. Organizacje trzeciego sektora mogą prowadzić działalność odpłatną, nieodpłatną oraz gospodarczą. W 2008 r. odsetek podmiotów prowadzących odpłatną działalność statutową stanowił 78,8%, działalność nieodpłatną 16,8%, a gospodarczą jedynie 7,7%²¹. Najwięcej, bo ponad 27 tys. organizacji realizowało w 2008 r. zadania statutowe związane z turystyką, sportem oraz rekreacją. Na kolejną grupę działań składa się pomoc społeczna i usługi socjalne – ok. 17 tys. organizacji. Najmniejszą aktywność trzeciego sektora odnotowuje się w kwestiach religii i działań międzynarodowych. Według danych statystycznych prawie 13% organizacji zatrudnia pracowników na umowy o pracę, o dzieło oraz zlecenia. Polskie organizacje pozarządowe łącznie zrzeszają 10 mln osób²².

---

¹⁶ G. Firlit-Fesnak, M. Szyłko-Skoczny (red.), *Polityka społeczna – podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 24-25.

¹⁷ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, DzU 2003, nr 96, poz. 873 z późn. zm.

¹⁸ Tamże, art. 3 ust. 1.

¹⁹ Por. art. 9 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, DzU 2009, nr 157, poz. 1240 z późn. zm.

²⁰ Por. art. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r.

²¹ Wartość sumaryczna może przekraczać 100% ze względu na bardzo cienką granicę między poszczególnymi typami działalności.

²² *Wstępna informacja nt. wyników badania stowarzyszeń fundacji i innych organizacji społecznych (SOF-1) zrealizowanego w 2009 r.*, Departament Badań Społecznych GUS, Warszawa 2010, s. 2-3.

Organizacje pozarządowe mogą pełnić różne funkcje, w zależności od celów określonych w statutach. Ich klasyfikacja, według I. Lepalczyk, w sposób najdokładniejszy oddaje charakter zadań, jakie mogą pełnić²³. Pierwszą funkcją jest wspomaganie rozwoju (w tym biologicznego, społecznego i kulturalnego człowieka), drugą przygotowanie człowieka do pełnienia ról społecznych i zawodowych (organizacje non profit stanowią w tym przypadku miejsce nabycia doświadczenia w kontaktach interpersonalnych, zdolnościach organizacyjnych i przywódczych). Funkcja trzecia odnosi się do wzbogacenia życia jednostki (przede wszystkim chodzi tu o wnikliwe zrozumienie otoczenia i możliwość wpływu na jego kształt), czwarta związana jest z upowszechnianiem wiedzy (głównie promowanie nauki i określonych postaw społecznych). Ostatnia funkcja jest bezpośrednim wyrazem postulatu rozwijania idei demokracji²⁴.

Funkcje te wpisują się bezpośrednio w schemat potrzeb niwelacji ryzyka związanych ze sferą społeczną. Ich wypełnienie jest przejawem realizacji, w pierwszej kolejności, potrzeb z niedostatku, a następnie potrzeby rozwoju. Przy czym istotne jest zachowanie zasady subsydialności, czyli pomocniczości, wyrażającej się przenoszeniem zadań na wyższy szczebel, w tym przypadku sektor publiczny, tylko wtedy gdy nie mogą być realizowane przez szczebel niższy (sektor organizacji pozarządowych, a następnie sektor prywatny)²⁵.

Skoro sektor prywatny nie gwarantuje możliwości niwelacji ryzyk związanych z kwestiami społecznymi, powinien realizować je sektor organizacji pozarządowych. A jeżeli ten sektor nie jest w stanie ich wypełnić, obowiązek ten spada na sektor publiczny. Stąd też trzeci sektor jest formą przejściową między rynkiem a państwem.

Trzeci sektor organizowany jest przez samych zainteresowanych, czyli osoby tworzące stowarzyszenia czy też fundacje. Forma ta pozwala na sprawniejsze tworzenie się tych podmiotów, które w sposób ściślejszy odpowiadają zapotrzebowaniu społecznemu. W sektorze publicznym decydenci niekoniecznie są beneficjentami dóbr publicznych, więc tworząc koszyk dóbr, nie mają odpowiedniej wiedzy o ich przydatności. Oczywiście, pewien zakres informacji jest możliwy do uzyskania, jednak nie można wyeliminować nieścisłości lub niezrozumienia pewnych istotnych dla danych grup społecznych kwestii. Problem ten eliminuje samoorganizację odbiorców dóbr. Będąc ich beneficjentami, sami najlepiej wiedzą, jakie i w jakiej formie są im niezbędne do optymalnego zaspokojenia potrzeb. Pozwala to stwierdzić, że trzeci sektor kształtuje się elastyczniej i dynamiczniej, odpowiadając na zgłaszane w społeczeństwie potrzeby związane z niwelacją ryzyk społecznych, niż sektor publiczny.

²³ Cyt. za: M. Załuska, *Prawne i organizacyjne ramy działania organizacji pozarządowych*, [w:] M. Załuska, J. Boczoń (red.), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998, s. 36-37.

²⁴ Tamże, s. 36.

²⁵ W. Toczyski, *Rola organizacji pozarządowych w odrodzeniu społeczeństwa obywatelskiego*, [w:] M. Załuska, J. Boczoń (red.), wyd. cyt., s. 12.

3. Finansowanie trzeciego sektora z funduszy krajowych i unijnych

Finansowanie organizacji pozarządowych jest jedną z najistotniejszych kwestii, od której zależy ich prawidłowe funkcjonowanie w rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Bezkosztowe funkcjonowanie trzeciego sektora w praktyce jest niewykonalne²⁶, stąd liczne formy oraz narzędzia dostarczania kapitału do organizacji non profit. Do podstawowych należą dotacje, granty, kontrakty oraz nagrody²⁷. Środki finansowe mogą pochodzić z prowadzonej działalności gospodarczej, zbiorów, składek, darowizn oraz z budżetów gmin, budżetu państwa i UE. Ze źródeł publicznych pochodzi ok. 46,3% środków finansowych, z niepublicznych aż 68,4%, z odpłatnej działalności statutowej 15,2%, a działalności statutowej 7,2%²⁸.

Wpływ programów operacyjnych na rozwój organizacji pozarządowych ukazano na przykładzie dwóch najpopularniejszych źródeł dofinansowania trzeciego sektora (przy czym zawarte w artykule dane dotyczą głównie województwa dolnośląskiego). Pierwszy jest Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO), program rządowy finansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki; drugi to Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL), współfinansowany przez Unię Europejską. Programy te są względem siebie komplementarne.

Realizację Funduszu Inicjatyw Obywatelskich rozpoczęto w 2005 r. Początkowo miał być to program trzyletni, jednak jego funkcjonowanie przedłużono do 2015 r. (odpowiada to okresowi realizacji unijnych programów operacyjnych). Głównym celem FIO jest zwiększenie udziału organizacji trzeciego sektora w wykonaniu zadań o charakterze publicznym, z uwzględnieniem zasady partnerstwa, innowacyjności, zrównoważonego rozwoju oraz równości szans. W skład programu wchodzi pięć priorytetów²⁹:

1. Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne – priorytet ten obejmuje m.in. edukację obywatelską, ochronę praw człowieka i zwiększenie aktywności obywatelskiej.

2. Sprawne organizacje pozarządowe w dobrym państwie – prowadzone tu działania mają na celu wyrównywanie szans organizacji pozarządowych (głównie szkolenia, konsultacje i doradztwo).

3. Integracja i aktywizacja społeczna, zabezpieczenie społeczne – w tej grupie wspiera się m.in. przeciwdziałanie dyskryminacji (również wykluczeniu cyfrowemu) i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

---

²⁶ J. Boczoń, *Finansowanie sektora pozarządowego*, [w:] M. Załuska, J. Boczoń (red.), wyd. cyt., s. 125.

²⁷ Tamże, s. 131-133.

²⁸ *Wstępna informacja...*, s. 13.

²⁹ *Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009-2013*, Załącznik do uchwały Rady Ministrów nr 238/2008 z dnia 4 listopada 2008 r., s. 41-43.

4. Rozwój przedsiębiorczości społecznej – w ramach tego priorytetu promuje się takie działania, jak m.in. rozwój przedsiębiorczości społecznej, propagowanie i upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej oraz współpracy międzysektorowej.

5. Pomoc techniczna – zapewnienie właściwego zarządzania.

FIO finansowany jest ze środków krajowych, a dofinansowanie przekazywane jest na zasadach prefinansowania. Stanowi to duże ułatwienie, szczególnie dla młodych organizacji, które nie mają dużych zasobów finansowych. Realizując FIO, nie ma potrzeby gromadzenia dodatkowych środków, jednak jest obowiązek posiadania tzw. wkładu własnego do projektu (10% wartości). Na program FIO przeznaczona jest corocznie minimum 60 mln (w 2009 r. była to kwota 62 750 000 zł)³⁰. Czas trwania projektów to maksymalnie dwa lata. Od początku utworzenia funduszu, tj. od 2009 r., w województwie dolnośląskim zrealizowano 291 projektów, których łączna wartość wyniosła 14 530 308,85 zł³¹.

Tabela 1. Finansowanie Funduszu Inicjatyw Obywatelskich

Rok	Kwota finansowania* (w PLN)	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków dofinansowanych
2005	29 900 000,00	1452	626
2006	26 740 353,96	1703	734
2007	49 015 328,62	2898	746
2008	57 995 051 68	1965	842
2009	60 317 125,75	3087	850

* – kwota nie uwzględnia wartości pomocy technicznej

Źródło: *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2005*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2007, s. 13-14; *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2006*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2007, s. 15-16; *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2007*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2009, s. 12-15; *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2008*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2009, s. 17-18; *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2010, s. 18-19.

³⁰ *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010, s. 14.

³¹ *Mapa dotacji FIO – Dolny Śląsk*, Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, <http://fio.pozytek.gov.pl/maps/dolnośląskie> (dostęp: 24.01.2011).

Tabela 1 zawiera informację o wielkości finansowania FIO, liczbie złożonych oraz dofinansowanych wniosków. Uwidacznia dynamikę rozwoju funduszu. Kwota przyznawana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej regularnie wzrasta, co jest związane z rosnącym zainteresowaniem beneficjentów. W 2009 r. liczba złożonych wniosków była dwukrotnie wyższa niż w pierwszym roku trwania projektu. Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż rokrocznie liczba przyjętych wniosków rośnie. Dowodzi to dużego zaangażowania organizacji pozarządowych w realizację tego programu oraz rosnącej poprawie jakości składanych wniosków.

Realizacja programu FIO na Dolnym Śląsku charakteryzuje się wysokim udziałem dofinansowanych projektów w stosunku do całego kraju. W 2005 r. stosunek ten wyniósł 10%, natomiast w kolejnych latach: 9%, 12,5%, 10,5% oraz 11,3%. Środki pozyskiwane przez dolnośląskie organizacje są coraz wyższe i służą aktywnemu rozwojowi działań organizacji.

Tabela 2. Finansowanie Funduszu Inicjatyw Obywatelskich – region Dolnego Śląska

Rok	Kwota finansowania*	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków dofinansowanych
2005	b.d.	b.d.	62
2006	2 977 202,24	166	80
2007	2 305 664,33	281	60
2008	4 711 716,28	165	79
2009	4 614 814,60	296	75

* – kwota nie uwzględnia wartości pomocy technicznej

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2005... , s. 27; Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2006... , s. 33-38; Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2007... , s. 17-22, 27-33; Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2008... , s. 27, 41-42; Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009... , s. 19, 49-53.

POKL to program operacyjny współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Stanowi jeden z elementów Narodowej Strategii Spójności, zaplanowanej na lata 2007-2013. Celem jego działań jest wzrost zatrudnienia oraz spójności społecznej, a także podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa oraz zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw. Dodatkowym aspektem jest poprawa jakości i dostępności usług o charakterze szkoleniowo-doradczym³². POKL realizowany jest na dwóch płaszczyznach: regionalnej i centralnej. Kontrolę nad poszczególnymi komponentami sprawują Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,

³² *Program Kapitał Ludzki. O programie*, Portal Funduszy Europejskich, <http://www.efs.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Oprogramie.aspx> (dostęp: 24.01.2011).

Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – w przypadku płaszczyzny krajowej (komponent centralny), natomiast Urząd Marszałkowski Województw oraz Wojewódzkie Urzędy Pracy na obszarze województw (komponent regionalny)³³.

POKL złożony jest z dziesięciu priorytetów – pięć o charakterze centralnym oraz cztery regionalne i pomoc techniczna. Główne zadania programu związane są z zatrudnieniem, edukacją, integracją społeczną, rozwojem potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnieniami dotyczącymi rozwoju zasobów ludzkich na terenach wiejskich, budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej oraz promocją zdrowia. Organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o środki głównie z następujących priorytetów³⁴:

1. Priorytet 5 (komponent centralny) – Dobre rządzenie; dotyczy m.in. wspierania współpracy administracji publicznej oraz trzeciego sektora w zakresie realizacji działań publicznych.

- Poddziałanie 5.4.1 – wsparcie systemowe trzeciego sektora.
- Poddziałanie 5.4.2 – rozwój dialogu obywatelskiego.
- Poddziałanie 5.5.2 – wzmocnienie uczestników dialogu społecznego

2. Priorytet 6 (komponent regionalny) – Rynek pracy otwarty dla wszystkich; głównym celem jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz rozwój aktywności zawodowej.

- Poddziałanie 6.3 – inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich.

3. Priorytet 7 (komponent regionalny) – Promocja integracji społecznej; celem jest m.in. aktywne rozwijanie wszelkich form integracji społecznej i zwiększenie ich dostępności dla osób wykluczonych społecznie.

- Poddziałanie 7.3 – inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

4. Priorytet 9 (komponent regionalny) – Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach; głównymi celami jest wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej.

- Poddziałanie 9.5 – oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich.

Na realizację POKL w latach 2007-2013 przeznaczono 11,5 mld euro, z czego 85% stanowią środki Europejskiego Funduszu Społecznego, a pozostałe pochodzą ze źródeł krajowych. Do końca września 2010 r. wydano 50,3% wszystkich środków – zawarto 20 tys. umów o łącznej wartości ok. 20,3 mld zł³⁵.

POKL przez swoją złożoność i wymogi projektowe jest zdecydowanie rzadziej wybierany jako źródło finansowania przez organizacje pozarządowe niż Fundusz

³³ *Program Kapitał Ludzki. Działania*, Portal Funduszy Europejskich, <http://www.efs.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Dzialania.aspx> (dostęp: 24.01.2011).

³⁴ *Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010, s. 131, 165-166, 171, 174, 191, 202, 217, 256, 275.

³⁵ K. Niklewicz, *(Nie)doceniony „Kapitał ludzki”*, *GazetaPraca.pl* (11.10.2010), http://gazetapraca.pl/gazetapraca/1,90439,8493870,_Nie_doceniony__Kapital_ludzki_.html (dostęp: 24.01.2011).

Inicjatyw Obywatelskich. Jednakże te podmioty, które posiadają już pewne doświadczenie w realizacji projektów, a także własne zasoby finansowe, sięgają właśnie do tego źródła finansowania. Związane jest to z tym, że wysokość otrzymywanych środków jest zdecydowanie wyższa.

Tabela 3. Finansowanie poddziałania 6.3, 7.3, 9.5 i 5.4.2 w latach 2008-2010

	Rok	2008	2009	2010
Poddziałanie 6.3	Kwota finansowania (w PLN)	1 260 024,68	1 873 056,32	2 402 765,91 (I półrocze)
	Liczba wniosków dofinansowanych	26	13	11
Poddziałanie 7.3	Kwota finansowania (w PLN)	910 426,65	2 923 651,59	3 958 024,68
	Liczba wniosków dofinansowanych	20	43	22
Poddziałanie 9.5	Kwota finansowania (w PLN)	3 195 761,67	5 590 250,53	6 492 880,88
	Liczba wniosków dofinansowanych	69	51	20
Poddziałania 5.4.2	Kwota finansowania (w PLN)	6 127 183,39	1 404 164,00	8 610 311,17
	Liczba wniosków dofinansowanych	5	2	4

Źródło: *Sprawozdania okresowe za pierwsze półrocze 2010, roczne za lata 2008-2009 (stan realizacji PO KL)*, <http://dolnyslask.pl/default.aspx?docId=3198> (dostęp: 14.01.2011); *Podpisane umowy*, <http://www.kapitalludzki.gov.pl/podpisane-umowy/priorytet-v/dzialanie-54/poddzialanie-542> (dostęp: 15.01.2011).

W tabeli 3 zaprezentowano dane dotyczące alokacji środków z priorytetów najczęściej wybieranych przez organizacje pozarządowe. Poddziałania 6.3, 7.3 i 9.5 mają charakter lokalny – wojewódzki. Ich dostępność dla trzeciego sektora jest zdecydowanie wyższa niż w przypadku innych działań, ze względu na prostsze zasady ubiegania się o dofinansowanie. Wymagane jest mniejsze doświadczenie oraz niższy udział wkładu własnego (w niektórych przypadkach jest on całkiem zbędny). Z roku na rok obserwowany jest wzrost kwot dofinansowania poszczególnych działań, jak również zmniejszenie liczby dofinansowanych projektów. Beneficjenci piszą lepsze projekty opiewające na wyższe kwoty, co przekłada się na poprawę jakości ich działań.

Działania z priorytetu nr 5 mają charakter ogólnopolski. W latach 2007-2010 w województwie dolnośląskim z trzech wymienionych wyżej poddziałań realizowane było jedynie 5.4.2 – rozwój dialogu obywatelskiego. Zadania dotyczące tego poddziałania wypełniane były przede wszystkim przez duże organizacje pozarządowe,

posiadające co najmniej kilkuletnie doświadczenie. Wśród tych organizacji można wyróżnić m.in. Dolnośląską Federację Organizacji Pozarządowych, Fundację „Razem”, Fundację Wspierania Organizacji Pozarządowych „Umbrella” czy Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych. Instytucje te wspierają mniejsze, nie posiadające doświadczenia organizacje, które mogłyby zostać pozostawione same sobie. Stąd też niewielka liczba dofinansowanych wniosków.

Organizacje pozarządowe mają wiele możliwości finansowania działań. Liczne konkursy, dotacje oraz granty wspierają zadania realizowane przez trzeci sektor. Jednak największe możliwości pozyskania środków daje FIO, w całości dedykowany pracy sektora pozarządowego, oraz POKL wspierający rozwój społeczny. Dzięki realizacji tych projektów organizacje pozarządowe mogą odpowiadać na zapotrzebowanie społeczeństwa w kwestiach związanych z niwelacją ryzyk społecznych.

4. Zakończenie

Można wyróżnić trzy obszary, w których aktywność organizacji pożytku publicznego jest bardzo mocno stymulowana przez dofinansowania. Pierwszy jest związany ze wzrostem zatrudnienia, głównie dzięki zwiększeniu się popytu na osoby do obsługi projektów. Realizując takie projekty jak Fundusz Inicjatyw Obywatelskich czy Program Operacyjny Kapitał Ludzki, organizacje pozarządowe mogą zawrzeć we wniosku informacje o osobach zatrudnionych przy realizacji przedsięwzięcia. Tworzone są nowe miejsca pracy. Dzięki temu organizacje mogą zatrudniać nie tylko swoich członków, ale także inne osoby niezbędne do prowadzenia projektu.

Drugi obszar dotyczy nawiązywania nowych kontaktów (grupy docelowe rozumiane jako ostateczni beneficjenci projektów). Wnioskodawcy programów operacyjnych obejmują działaniami różnych beneficjentów – projekty dotyczą m.in. społeczności lokalnych, młodzieży, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Grupy docelowe angażują się w realizację przedsięwzięć, jednocześnie nabywając wiedzę o nich samych. Organizują się i zacieśniają więzy społeczne.

Trzeci obszar to rozwój członków organizacji poprzez m.in. szkolenia i samokształcenie. Wiele projektów wspiera rozwój organizacji pozarządowych, dzięki czemu kształceni są nie tylko ich liderzy, ale także członkowie. Projekty takie zakładają m.in. realizację szkoleń „miękkich”, takich jak komunikacja czy zarządzanie, oraz „twardych”, które wzbogacają wiedzę z dziedziny biznesplanów czy marketingu.

Opisane wyżej obszary wpisują się w zakres potrzeb wymaganych do niwelacji ryzyk społecznych. Pierwszy obszar odpowiada kwestii bezpieczeństwa bytowego. Stwarzanie miejsc pracy bezpośrednio związane jest z najniższymi poziomami potrzebami według hierarchii A.H. Masłowa. Pośrednio wpływa również na potrzeby wyższego rzędu. Przy czym obszar pierwszy w głównej mierze skupia się na pracownikach organizacji non profit, a nie na odbiorcach dóbr, które te organizacje wytwarzają.

Obszar drugi odpowiada na zapotrzebowanie związane z afiliacją, tym samym ograniczając ryzyko wykluczenia społecznego. Angażowanie społeczności do różnych działań zbiorowych zapobiega alienacji i w konsekwencji eliminacji jednostek z życia społecznego.

Ostatni obszar związany jest w głównej mierze z potrzebą rozwoju. Jest on niezwykle istotny z punktu widzenia zachowania „zdrowego” społeczeństwa. Ten ostatni szczebel hierarchii A.H. Masłowa jest o tyle istotny, że zamyka piramidę potrzeb, zapewniając jednostce poczucie spełnienia.

Organizacje pozarządowe wywierają znaczący wpływ na niwelowanie ryzyk społecznych i zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa społecznego. Należy podkreślić, że ryzyka te odnoszą się nie tylko do przewidzianych w polityce społecznej państwa, ale do pełnego wachlarza potrzeb zgłaszanych przez społeczeństwo. W tej dziedzinie organizacje trzeciego sektora dokładniej dopasowują się do wymagań społecznych niż sektor publiczny. Oczywiście, organizacje pozarządowe nie mogą wypełniać wszystkich funkcji państwa, jednak na zasadzie subsydialności mogą doskonale uzupełniać wachlarz dóbr publicznych.

Funkcjonowanie trzeciego sektora nie jest możliwe bez zapewnienia odpowiedniego finansowania. Stąd duże znaczenie dofinansowań z funduszy krajowych i unijnych, którego potwierdzeniem jest zainteresowanie organizacji non profit, a w konsekwencji wnioski o dofinansowanie działań. Zapewnienie odpowiednich źródeł finansowania trzeciego sektora powinno przełożyć się na jego lepsze funkcjonowanie. O ile nie nastąpi deformacja celów społecznych organizacji non profit, ich działania będą elementem uzupełniającym osiągnięcie poziomu bezpieczeństwa społecznego niezbędnego do dalszego rozwoju społeczeństwa.

Aspektem kontrowersyjnym jest celowość dofinansowań, dla zadań jedynie pozornie niezbędnych. Z pewnością część środków pozyskiwana jest jedynie w celu zapewnienia trwania organizacji, z pominięciem ich roli w niwelowaniu ryzyka społecznego. Zmniejszająca się liczba podpisanych umów na dofinansowanie przy jednoczesnym wzroście ich wartości oznacza bardziej dojrzałe przyznawanie środków. Jest to konsekwencja doświadczeń instytucji pośredniczących w uzyskiwaniu dofinansowań. Nie można jednak w sposób jednoznaczny stwierdzić, jaki procent przyznanych środków jest marnotrawiona na wytwarzanie dóbr społecznie zbędnych lub mogących z powodzeniem być wytwarzanych w innych sektorach gospodarki.

Literatura

- Becker G.S., *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1990.
- Boczoń J., *Finansowanie sektora pozarządowego*, [w:] M. Załuska, J. Boczoń (red.), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998.
- Firlit-Fesnak G., Szyłko-Skoczny M. (red.), *Polityka społeczna – podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

- Kamiński A., *Funkcje pedagogiki społecznej. Praca socjalna i kulturowa*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982.
- Lasocik Z., *Kilka uwag o roli organizacji pozarządowych w państwie demokratycznym*, Fundusz Współpracy/Cooperation Fund, Warszawa 1994.
- Mapa dotacji FIO – Dolny Śląsk, Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, <http://fio.pozytek.gov.pl/maps/dolnośląskie> (dostęp: 24.01.2011).
- Maslow A.H., *A Theory of Human Motivation*, „Psychological Review” 1943, no. 50.
- Milewski R., Kwiatkowski E. (red), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Niklewicz K., *(Nie)doceniony „Kapitał ludzki”*, GazetaPraca.pl 11 października 2010 r., http://gazetapraca.pl/gazetapraca/1,90439,8493870_Nie_doceniony_Kapital_ludzki_.html (dostęp: 24.01.2011).
- Podpisane umowy, <http://www.kapitalludzki.gov.pl/podpisane-umowy/priorytet-v/dzialanie-54/poddzialanie-542> (dostęp: 15.01.2011).
- Program Kapitał Ludzki. Działania, Portal Funduszy Europejskich, <http://www.efs.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Dzialania.aspx> (dostęp: 24.01.2011).
- Program Kapitał Ludzki. O programie, Portal Funduszy Europejskich, <http://www.efs.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Oprogramie.aspx> (dostęp: 24.01.2011).
- Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009-2013, Załącznik do uchwały Rady Ministrów nr 238/2008 z dnia 4 listopada 2008 r.
- Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010.
- Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2005, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2007.
- Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2006, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2007.
- Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2007, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2009.
- Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2008, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2009.
- Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Biblioteka Pożytku Publicznego, Warszawa 2010.
- Stan realizacji PO KL, <http://dolnyslask.pl/default.aspx?docId=3198> (dostęp: 14.01.2011).
- Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
- Toczyski W., *Rola organizacji pozarządowych w odrodzeniu społeczeństwa obywatelskiego*, [w:] M. Załuska, J. Boczoń (red.), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998.
- Tyc W., *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania transformacji rodziny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2007.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, DzU 2003, nr 96, poz. 873 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, DzU 2009, nr 157, poz. 1240 z późn. zm.
- Wronkowska S., Zmierzczak M (red.), *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Poznań 1997.
- Wstępna informacja nt. wyników badania stowarzyszeń fundacji i innych organizacji społecznych (SOF-1) zrealizowanego w 2009 r., Departament Badań Społecznych GUS, Warszawa 2010.
- Załuska M., *Prawne i organizacyjne ramy działania organizacji pozarządowych*, [w:] M. Załuska, J. Boczoń (red.), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998.
- Załuska M., Boczoń J. (red.), *Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998.

NONPROFIT ORGANIZATIONS AS A SOCIAL RISK MINIMIZATION MODEL AND THE ISSUE OF FINANCING FROM NATIONAL AND EUROPEAN UNION PROGRAMMES

Summary: The main purpose of this article is an analysis of relation between nonprofit sector and social safety understood as a need which should be satisfied. The article starts with defining the influence of nonprofit organizations in the social safety system. The main thesis is that nonprofit sector is more dynamic and flexible than public sector especially in the area of needs which are reported by society. This thesis leads to a statement that it is justified for nonprofit sector to get donations to realize its goals. Basic research methodology used in the paper is the analysis of donations – national and European Union programmes.

Key words: nonprofit organizations, social risk, EU programmes.